

Sense recerca i innovació no hi ha futur

El govern de Mariano Rajoy ha aconseguit un rècord mai assolit anteriorment. D'una banda, la comunitat científica i universitària de tot l'Estat, en bloc, li ha demanat un canvi de rumb en les polítiques de recerca i d'innovació. Ho va fer el 2012 amb la *Carta oberta per la ciència a Espanya*, promoguda per la Confederació de Societats Científiques d'Espanya, la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles, la plataforma Investigació Digna, la Federació de Joves Investigadors, CCOO i UGT, i amb el suport de 52 societats científiques i més de 130.000 signatures, entre elles diversos premis Nobel. De l'altra, la prestigiosa revista científica internacional *Nature*, en una editorial de fa poques setmanes, advoca per un canvi de rumb profund en les polítiques de recerca de l'Estat i proposa aturar les retallades en les partides dedicades a recerca, innovació i desenvolupament tecnològic.

Totes dues iniciatives constaten que la recerca i la innovació són factors claus per a la competitivitat econòmica i el progrés, i són una eina imprescindible per sortir de la crisi i per a un canvi de model productiu. La mateixa llei de la ciència, la tecnologia i la innovació, aprovada el mes de maig del 2011 per la quasi unanimitat dels membres del Congrés i del Senat espanyols, manifesta en el seu preàmbul que "el model productiu espanyol [...] s'ha esgotat, per la qual cosa és necessari impulsar un canvi a través de l'aposta per la recerca i la innovació com a mitjans per aconseguir una economia basada en el coneixement que permeti garantir un creixement més equilibrat, diversificat i sostenible". D'acord amb la revista *Nature*, la recerca científica a Espanya està en una situació crítica, a causa de les retallades

JOSEP MARIA VILALTAASSOCIACIÓ CATALANA
D'UNIVERSITATS PÚBLIQUES (ACUP)

produïdes des de l'any 2010 (encara sota el govern de Rodríguez Zapatero) fins avui. La inversió en recerca respecte al PIB queia per primera vegada l'any 2011 fins a l'1,33%, molt lluny encara del 2% que ha establert com a objectiu el mateix govern espanyol i del 3% del PIB proposat en l'Estratègia Europa 2020 i ja assolit per països com Finlàndia (3,87%) i Suècia (3,42%). En aquell mateix any 2011, el nombre d'investigadors va decreixer un 3,1% respecte al 2010, un fet que ens marca un canvi de signe cap a la fuga de cervells. Podem posar exemples en les retallades sofertes pels centres de recerca, per les universitats públiques i alhora per l'incompliment d'Espanya en el finançament de grans projectes i instal·lacions europeus (CERN, ESA, ESF). Al mateix temps, la gestió dels fons destinats a la recerca s'ha fet més complexa i alhora les convocatòries i els seus pagaments s'han retardat en diverses ocasions, cosa que ha causat estupor entre la comunitat científica. Una comunitat que encara ocu-

pa la 9a posició mundial en producció científica però que ben aviat pot baixar en aquest i altres rànquings internacionals.

Una de les raons esgrimides pel mateix ministeri per a aquestes reduccions tan significatives és que cal apostar per l'excel·lència i concentrar esforços. L'evidència empírica ens demostra, però, que per assolir l'excel·lència és necessària una base científica àmplia i sòlida. Només cal veure les inversions dels països més desenvolupats i analitzar l'estreta correlació entre les economies més competitives i les inversions públiques i privades sostingudes en recerca i innovació.

Per què passa tot això? Com pot ser que, malgrat els discursos i les lleis que aposten per la recerca i la innovació, i malgrat totes les evidències que corroboren la bondat de la inversió pública i privada en ciència i en innovació, el govern de l'Estat apliqui una política pública tan erràtica i unes retallades constants des del 2010? Per què no es concentren esforços a reformar el sistema científic i universitari a fi de fer-lo encara més fort i competitiu, en lloc de simplement reduir partides i prou? Per què no es treballa amb l'objectiu que la recerca generi innovació i, per tant, riquesa i llocs de treball al teixit empresarial?

Segueixo pensant, tal com vaig escriure l'any 2009, quan tot just s'intuïen les retallades, que el model social i econòmic espanyol no ha internalitzat el canvi de paradigma cap a una societat basada en el coneixement. I això es reflecteix en una cultura política poc madura, en accions aïllades i erràtiques, en una consciència social poc exigent que impedeix que l'educació, les universitats i la recerca científica siguin prioritats col·lectives de primer ordre i se situïn lluny dels partidismes del curt termini i dels vaitens pressupostaris anuals.

Com pot ser que, malgrat les evidències que és crucial invertir en ciència i innovació, el govern de l'Estat retalli tant en aquests camps?